

Versterking 'sociale steun' bij Gentse ouders met jonge kinderen

AANBEVELINGSRAPPORT

januari 2013

DEPARTEMENT ONDERWIJS EN OPVOEDING

COLOFON

VERSTERKING SOCIALE STEUN BIJ GENTSE OUDERS MET JONGE KINDEREN is een onderzoeksproject van Opvoedingswinkel Gent, in samenwerking met Stad Gent Dienst Kinderopvang, VCOK vzw, vzw JONG, Universiteit Gent, Agentschap Jongerenwelzijn, Inloopteams De Sloep vzw, Reddy Teddy en Brugse Poort - opgestart vanuit het Lokaal Overleg Opvoedingsondersteuning Gent.

Projectleiding: Rosheen Demaret en Barbara Gabriëls - Opvoedingswinkel Gent

Leden van de onderzoeksgroep:

Meryem Usta en Veerle Noppe - Opvoedingswinkel Gent

Chris De Kimpe - Dienst Kinderopvang Stad Gent

Katelijne De Brabandere - VCOK vzw

Griet De Wachter - vzw JONG

Martine van Limbergen en Katrien Van Roste - De Speelvogel, Pipo, Kiekeboe vzw JONG

Naomi Geens - Vakgroep Sociale Agogiek, Ugent

Michel Vandenbroeck - Vakgroep Sociale Agogiek, Ugent

Sylvie Lambrechts en Tine Behaeghe - Agentschap Jongerenwelzijn

Lieve De Bosscher, De SLOEP vzw

Jean Pierre Van Eeckhout - De Speelcité

Met dank aan:

alle 100 ouders en 23 organisaties die meewerkten aan de bevraging!

Beste beleidsmaker,

'Gent moet de kindvriendelijkste stad van het land worden!'

Bij deze slogan maakten wij een vreugdesprongetje! Want ook wij willen samen met u nog meer werk maken van betere groeikansen voor kinderen en hun ouders. We willen daarom de nieuwe beleidsperiode krachtvoer geven door u via dit rapport enkele aanbevelingen te presenteren.

Opvoedingswinkel Gent heeft een loketfunctie in de opvoedingsondersteuning en biedt ouders een klankbord, informatie en adviestrajecten via individuele gesprekken op maat. Daarnaast stimuleert de opvoedingswinkel ook **ontmoeting** tussen ouders, samen met hun kinderen. Dat ouders en kinderen behoefte hebben aan uitwisseling met andere ouders en kinderen over hoe het er in de opvoeding aan toe gaat, is geen nieuwtje. Praktijkervaring en eerder onderzoek leert ons dat elke ouder behoefte heeft aan **sociale steun**. Hoe die steun tot uiting komt, is voor iedereen anders.

Afgelopen schooljaar (september 2011 - augustus 2012) voerde een onderzoeksgroep daarom onder leiding van Opvoedingswinkel Gent een **kwalitatief onderzoek** uit naar de invulling van de behoefte aan sociale steun bij Gentse ouders met kinderen tussen 0 en 6 jaar.

De leden van de onderzoeksgroep komen zowel uit de academische wereld als uit het werkveld: Universiteit Gent, VCOK vzw, Agentschap Jongerenwelzijn, de 3 Gentse Inloopteams, vzw JONG, Dienst Kinderopvang Stad Gent, de Speelcité en Opvoedingswinkel Gent.

De groep onderzocht niet zozeer OF ouders hier nood aan hebben, maar wel of HET AANBOD sociale steun in Gent tegemoet komt aan de nood die ouders ervaren: dit volgens ouders zelf, en ook volgens de uitvoerders van het aanbod.

Omdat elke Gentenaar actief kan participeren aan het stadsleven én omdat we ervan overtuigd zijn dat de resultaten van dit onderzoek het Gentse ontmoetingsaanbod binnen opvoedingsondersteuning nog kunnen versterken, willen we u als beleidsverantwoordelijke via dit rapport op de hoogte brengen van de concrete beleidsaanbevelingen en onderzoeksresultaten.

We vallen met de deur in huis: onmiddellijk in hoofdstuk 1 vindt u de aanbevelingen. Als u verder wenst te weten hoe we te werk gingen in het onderzoek, en welke resultaten we verkregen, dan vindt u meer achtergrondinformatie over het onderzoek in hoofdstuk 2.

We wensen u vruchtbaar leesgenot en hopen door u gecontacteerd te worden om de aanbevelingen samen om te zetten in nieuwe acties, gelinkt aan de verschillende speerpunten uit het recente bestuursakkoord, die Gent nóg kindvriendelijker zullen maken!

Onderzoeksgroep 'Versterking sociale steun in Gent'

Opvoedingswinkel Gent

09 233 26 02

opvoedingswinkel@gent.be

INHOUD

1. BELEIDSAANBEVELINGEN

- 1.1 Maatregelen om de ontmoetingsfunctie uit te bouwen: op stadsniveau
- 1.2 Maatregelen om de ontmoetingsfunctie te exploreren: op organisatie niveau
- 1.3 Beleidskader

2. ONDERZOEK

2.1 ONDERZOEKSKADER

- 2.1.1 Definitie sociale steun
- 2.1.2 Visie
- 2.1.3 Algemene doelstelling
- 2.1.4 Uitvoerende partners

2.2 BEVRAGING AANBOD

- 2.2.1 Operationele doelstelling
- 2.2.2 Bevraagde organisaties
- 2.2.3 Periode
- 2.2.4 Methodologie
- 2.2.5 Resultaten

2.3 BEVRAGING OUDERS

- 2.3.1 Operationele doelstelling
- 2.3.2 Bevraagd gebied
- 2.3.3 Periode
- 2.3.4 Methodologie
- 2.3.5 Resultaten

1. BELEIDSAANBEVELINGEN

We vragen aan het lokaal sociaal en stedelijk beleid om binnen de domeinen **opvoeding, onderwijs, jeugd, milieu, stadsontwikkeling en welzijn** een **gemeenschappelijk plan** uit te werken voor het versterken van bestaande Gentse initiatieven rond sociale steun met een **ontmoetingsfunctie**, afgestemd op de lokale beleidskeuzes van de Huizen van het Kind.

Een plan waarbij de stad als regisseur **enerzijds overkoepelende maatregelen** neemt die het geheel van het bestaande aanbod versterken.

Anderzijds acties op organisatieniveau die flexibiliteit geven om **de ontmoetingsfunctie te exploreren, op maat van elke bestaande Gentse dienstverlening aan kinderen en ouders**, zoals kinderopvang, spelotheken, inloopteams, scholen maar ook socio-artistieke plekken en de publieke ruimte.

Op die manier hopen we **het aanbod te versterken in de diepte**, niet zozeer in de breedte.

Dit aanbevelingsrapport kadert in een streven naar een **gemeenschappelijke, stedelijke visie op ruimte voor ontmoeting en sociale steun bij ouders en hun kinderen**.

We opteren hierin voor meer afstemming tussen organisaties die zich richten naar kinderen en hun ouders, waarbij we versnippering willen tegengaan en samenwerking willen optimaliseren.

Het verrichte onderzoek, verder toegelicht in hoofdstuk 2, kent met dit rapport geen einde. De uitwerking van de acties dienen structureel ingebed te worden in het toekomstige Gentse **'Huis van het kind'**, een initiatief van Kind en Gezin in het kader van het nieuwe decreet Preventieve Gezinsondersteuning. Op dit moment lopen een aantal proeftuinen rond de ontmoetingsfunctie in de Huizen van het Kind, waaronder twee in Gent. Het VBJK, Expertisecentrum voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen, voert in dit verband een onderzoeksproject uit om te komen tot verschillende praktijkgerichte modellen. Die modellen beogen voor zowel de praktijk als het beleid een inspiratiebron te zijn.

Meer informatie over de Huizen van het kind vind je op www.huizenvanhetkind.be.

Vanuit die nieuwe beleidsontwikkelingen, willen wij in Gent alvast concreet aan de slag gaan op een overleg met het (lokaal sociaal) beleid en alle betreffende partners tijdens een reflectiemoment, gepland op 21 mei 2013.

In hoofdstuk 2 gaan we in op onze visie en uitgangspunten. Toch willen we alvast dit meegeven: met versterking **'in de diepte'** duiden we op de inbedding in een bestaande Gentse organisatie, een netwerk, een buurt. Een plek waar ouders zich reeds thuis voelen en dienstverlening of hulp vinden op basis waarvan ze vertrouwen kunnen putten. Dat vertrouwen is voor veel ouders van belang om ontmoeting mogelijk te maken.

1.1 Maatregelen om de ontmoetingsfunctie uit te bouwen: op stadsniveau

- 1. De opmaak en verspreiding van een overzichtelijk boekje met het Gentse aanbod aan ontmoeting voor ouders, samen met hun kinderen.**
In het onderzoek geven ouders de nood aan ontmoeting aan. Tegelijkertijd melden ze dat ze de organisaties die hen dit (kunnen) aanbieden, niet kennen.
- 2. Een herkenbaar logo ontwikkelen en plaatsen, daar waar ouders en kinderen andere ouders en kinderen kunnen ontmoeten.**
Ouders hebben nood aan ontmoeting maar herkennen tijdens de bevraging de organisaties niet die hen dit aanbieden.
- 3. Een overzicht en dispatchcoördinatie van gebruik van Gentse infrastructuur en spelmateriaal per wijk, met scholen als belangrijke treflocatie.**
Veel organisaties met een ontmoetingsfunctie missen de accommodatie voor ontmoeting tussen ouders, samen met hun kinderen. Ze geven aan dat er op wijkniveau beter kan samengewerkt worden om accommodatie te delen. Scholen zijn een gekende plek voor ouders en kinderen.
- 4. Veilige, groene en kindvriendelijke straten, pleinen en parken, toegankelijk voor diverse leeftijden (zowel jonge kinderen als oudere).**
Er wordt niet alleen een tekort aan veilige, rustige openbare ruimtes aangekaart in het onderzoek, ook de verbinding en bereikbaarheid van bestaande plaatsen is niet veilig voor kinderen en ouders.
- 5. Gemeenschappelijke intervisiemomenten, coaching en vorming voor medewerkers volgens het begeleidersprofiel dat opgesteld werd binnen het 'concept ontmoetingsplaats'.**
Binnen veel organisaties is 'ontmoeting' een bijkomende functie. Begeleiders geven de nood aan ondersteuning aan om ook deze rol volwaardig te kunnen opnemen¹.

6. **Kosteloze samenwerking met tolken en een aanbod in de moedertaal waar nodig.**
Zowel de ouders als de organisaties geven aan dat de moedertaal noodzakelijk is om anderstalige gezinnen, die veelal geïsoleerd leven, te kunnen onthalen in een vertrouwelijke sfeer.

7. **Samenwerking met een 'sociale architect' die oog heeft voor een weloverwogen ruimtelijke indeling, gezelligheid en creativiteit.**

De manier waarop ontmoetingsruimten ingericht worden, is doelbewust¹.

8. **Een gemeenschappelijk vrijwilligersbeleid: aanstelling, coaching en vorming van vrijwilligers.**

Vrijwilligers zijn goede gastheren of -vrouwen. Het onderzoek toont echter ook aan dat aansturing noodzakelijk is voor de continuering en afstemming binnen de organisatie.

1.2 Maatregelen om de ontmoetingsfunctie te exploreren: op organisatieniveau

De Gentse locaties met ontmoetingsfunctie wensen tijd, personeel en middelen om de **ontmoetingsfunctie** effectief te kunnen **exploreren**.

'Elkaar ontmoeten' lijkt vanzelfsprekend en vraagt vooral spontaniteit in de totstandkoming. Zonder afbreuk te doen aan het vrijblijvende karakter van 'het ontmoeten', vragen organisaties meer mogelijkheid en ondersteuning, om deze, tot nog toe, verborgen functie **bewuster uit te bouwen**.

Onderstaande aanbevelingen zijn geïnspireerd op de elementen uit het draaiboek voor de praktijk van het project en onderzoek 'Opvoeden in Brussel (2009)'. Extra uitleg bij de aanbevelingen vindt u bij de onderzoeksresultaten in hoofdstuk 2.

LOCATIE

1. Het uitbouwen van mobiele (deel-)werkingen.
2. Het organiseren van meer (buurt-) activiteiten in het straatbeeld, pleinen en parken.

VISIE / DOEL

1. De expliciete investering in een ontmoetingsfunctie: personeel, tijd en middelen om visie, doelstelling en acties te concretiseren in het actieplan.

¹ VCOK vzw stelt een concept 'ontmoetingsplaats' voor, gebaseerd op het project en onderzoek 'Opvoeden in Brussel (2009)'. Hierop geïnspireerd ontwikkelde VCOK vzw een draaiboek en vormingsaanbod dat o.a. gericht is op het begeleiderprofiel en de inrichting van de ruimte voor organisaties met een ontmoetingsfunctie.

PUBLIEK

1. Het screenen van elke ontmoetingsactiviteit op toegankelijkheid naar diverse doelgroepen.
2. De mogelijkheid om categoriale inspanningen te leveren per doelpubliek.
3. De afstemming van het activiteitenaanbod en -materiaal op de diversiteit in leefwerelden.
4. De combinatie van reguliere promokanalen met mond-aan-mond promotie in de buurt.

AANBOD

1. Een evenwicht in groepsaanbod en individuele ondersteuning.
2. De ontwikkeling van een parallel (spel- &) activiteitenaanbod voor ouders en kinderen.
3. De uitbouw van een grote speelruimte met speelgoed & boekenaanbod voor kinderen.
4. Een specifiek aanbod voor tienerouders.
5. De mogelijkheid om een aanvullend informatief aanbod te voorzien voor ouders.
6. De garantie op vrijblijvende deelname van ouders en kinderen.
7. De afstemming en uitbreiding van de openingsuren op diverse doelgroepen.

RUIMTE & INFRASTRUCTUUR

1. De uitbouw van een buitenruimte per plek waar ontmoeting georganiseerd wordt.
2. De voorziening van een aparte onthaalruimte, gescheiden van de speelruimte.

BEGELEIDING

1. De opstart en uitvoering van een vrijwilligersbeleid.
2. De mogelijkheid tot intervisie, training en vorming van professionelen: individueel, per team en ook teamoverschrijdend.

1.3 Beleidskader

Eerder in dit rapport duiden we al op het belang van inbedding in het Vlaamse decreet rond Huizen van het Kind. Het ontwerp van decreet '**Preventieve gezinsondersteuning**' bepaalt welke partners zullen deel uitmaken van het '**Huis van het Kind**', dat vanaf 2014 verplicht uitgevoerd wordt, afgestemd op de stedelijke eigenheid van de stad Gent. Het Gentse Huis van het Kind wordt momenteel voorbereid met enerzijds de consultatiebureau's van Kind en Gezin, de inloopteams, JONG vzw, OCMW Gent, VCOK vzw, VBJK vzw enzovoort. Anderzijds worden ook alle stedelijke diensten betrokken die de verschillende beleidsdomeinen binnen Huizen van het Kind mee vorm kunnen geven: de jeugddienst, opvoedingswinkel, gezondheidsdienst, dienst buurtwerk, dienst kinderopvang, pedagogische begeleidingsdienst, integratiedienst en het lokaal sociaal beleid.

Zo ook zoeken we naar linken in het **Gentse bestuursakkoord** om de inbedding van de ontmoetingsfunctie binnen het nieuwe engagement te garanderen. Opvoedingsondersteuning komt tot uiting in elk facet van beleidsvoering, zeker als het beleid expliciet gericht is op de kindvriendelijkheid van de stad. We markeren hieronder enkele uitdrukkelijke linken tussen de resultaten van het onderzoek en het Gents bestuursakkoord.

In **hoofdstuk 1 (Armoedebestrijding, welzijn en OCMW)** lezen we dat er via een geïntegreerd welzijnsbeleid werk zal gemaakt worden van de strijd tegen (kinder-)armoede. Tegelijkertijd maken ook emancipatie en activering deel uit van de plannen om de Gentse inwoners (terug) meer mogelijkheden en ambities te geven via een ondersteuningstraject op maat. Elk gezin moet meer kansen krijgen om te participeren aan vrije tijd. Ook het welzijn van kinderen van nieuwkomers moet bijzondere aandacht krijgen. Het sociale huis garandeert alle Gentse inwoners een efficiëntere sociale ondersteuning en dienstverlening. En het stedelijk gezondheidsbeleid heeft extra aandacht voor laagdrempelige geestelijke gezondheid.

In **hoofdstuk 4 (Stadsontwikkeling)** zien we mogelijkheden tot inspraak voor gezinnen met kinderen. Daarnaast wordt binnen de ruimtelijk-fysieke, socio-culturele en socio-economische invalshoeken aandacht geschonken aan open ruimtes, groen, gemeenschapsvoorzieningen, kwalitatieve publieke ruimtes, publieke ontmoetingsruimtes, woonstraten, pleinen en parken op maat van kinderen, gebiedsdekkend en aaneengesloten speelruimtetweefsel.

Ook in **hoofdstuk 5 (Wonen)** en **hoofdstuk 6 (Natuur en groen)** zien we vooral linken met buurtgroen als gemeenschappelijke tuin van alle Gentenaars, gespreide buurt- en wijkparken en groenassen, gemeenschapsvoorzieningen en gezinsvriendelijke woningen.

In **hoofdstuk 7 (Economie)** en **8 (Werk)** merken we vooral de aandacht op voor de welzijns- en gezondheidssector als partner in de mogelijkheid op direct en indirect werk; de uitbreiding van werkgelegenheid in de sociale economie en voor kansengroepen; alsook de aandacht voor de behoeften van cliënten waaronder de (maatschappelijk kwetsbare) gezinnen met kinderen (vb. kindvriendelijke horeca en kinderopvang).

In **hoofdstuk 9 (Integratie, diversiteit en gelijke kansen)** zien we het voldoende grote pakket aan gesubsidieerde tolkuren als mogelijke oplossing voor diensten en organisaties om hun aanbod zo laagdrempelig mogelijk te kunnen aanbieden aan anderstalige ouders en kinderen. Daarnaast markeren we het engagement om een diversiteitsbeleid te voeren binnen elke bestaande voorziening.

Hoofdstuk 10 (Onderwijs en kinderopvang) omvat vooral linken met de scholen en de kinderopvang, die een neutrale plaats (kunnen) zijn voor ouders en kinderen, waar ze zichzelf moeten kunnen zijn in een open sfeer. Zeer expliciet wordt in dit hoofdstuk de belangrijke rol van mogelijkheden tot informeel contact benoemd binnen de opvoedingsondersteuning. Daarnaast maken ook de punten rond veelalig leren, Brede School, een pestactieplan en Brugfiguren deel uit van gemeenschappelijke acties. Tot slot onderschrijft het bestuursakkoord ook de onderzoeksbevinding om het gebruik van de schoolinfrastructuur buiten de schooluren te stimuleren.

In **hoofdstuk 11 (Jeugd)** zien we verbindingen met het geïntegreerd jeugdbeleid: opvoedingsondersteuning of preventieve gezinsondersteuning zit vervat in de vermelde linken tussen jeugd en cultuur, sport, welzijn, onderwijs, mobiliteit en andere bevoegdheden. Het is daarom vanzelfsprekend dat er expliciete actieradars gemaakt worden met het Huis van de Jeugd, als loket voor kinderen én ouders. Daarnaast is de vraag naar aandacht voor gezinsvriendelijkheid in de stad in de vorm van materiele voorzieningen, groene en veilige speelruimtes, woonstraten, speel- en spelinfrastructuur, toegankelijkheid van schoolgebouwen (ook na de schooluren) gemeenschappelijke vragen. Tot slot onderschrijven we het belang van de outreachende methode om alle doelgroepen te bereiken en integreren.

In **hoofdstuk 12 (Cultuur)** wordt de publieke ruimte als plek benoemd om kunst te creëren en tegelijkertijd de wijkwerking op een hoger niveau te krijgen.

In **hoofdstuk 13 (Feesten en evenementenbeleid)** zien we een expliciete link met de actie om werk te willen maken van straten, pleinen en parken die voor iedereen toegankelijk zijn en daardoor een rol als ontmoetingsruimte te kunnen opnemen.

Hoofdstuk 14 (Participatie) is in zijn geheel een link met de vraag naar aandacht voor inspraak.

Hoofdstuk 15 (Veiligheid) speelt vooral in op de bezorgdheid naar veiligheid en toegankelijkheid van straten, pleinen en parken.

In **hoofdstuk 18 (Sport)** blijken het optimaal gebruik van de bestaande infrastructuur van scholen en bedrijven, meer ruimte om te sporten, samenwerking, speelstraten en kwalitatieve sportbegeleiding te linken aan meer ontmoetingsmogelijkheden.

Hoofdstuk 19 (Stedelijke dienstverlening en fiscaliteit) benadrukt de dienstverlening die ook toegankelijk moet zijn voor Gentenaars die overdag niet naar een loket kunnen.

2. ONDERZOEK

2.1 ONDERZOEKSKADER

2.1.1 Definitie sociale steun

Als we spreken over sociale steun, dan bedoelen we steun die mensen geven en ontvangen doorheen hun contacten met anderen. Deze steun kan van formele aard zijn en vindt dan plaats tussen mensen of groepen in relatie tot professionele organisaties. Sociale steun vindt echter ook in de dagdagelijkse omgang tussen mensen plaats, los van enig professioneel verband. Dit noemen we informele steun.

Wat al dan niet als ondersteunend (bij de opvoeding) wordt ervaren is zeer divers. Er is heel wat onderzoek dat wijst op de positieve effecten van sociale steun (maar eveneens op de ongelijke verdeling van sociale netwerken). Vanuit deze vaststelling wordt heden ingezet op ontmoeting stimuleren waarin sociale steun kan plaatsvinden. Een aandachtspunt is echter dat ontmoeting geen instrument wordt, maar wel dat het vrijblijvende karakter ervan en de diverse betekenissen die het kan hebben, bewaard blijven.

2.1.2 Visie

Uit eerder Vlaams onderzoek² is gebleken dat informele sociale steun in belangrijke mate **opvoedingsondersteunend** is. Zoals verwoord in de definitie heeft sociale steun bepaalde effecten en dus een grote preventieve gezinsondersteunende kracht. Het is in dat opzicht niet verbazingwekkend dat er in heel Vlaanderen steeds meer initiatieven ontstaan die werken aan het versterken van ouderlijke netwerken en die betrekking hebben op het stimuleren van ontmoetingen tussen ouders.

Behalve de preventieve kracht willen we nogmaals duiden op krachten in het hier en nu. Ontmoeting tussen mensen verhoogt de **leefbaarheid van de stad** en **sociale cohesie** (BONDING). Bovendien krijgt dit aspect een meerwaarde door het stimuleren van contacten tussen **diverse doelgroepen** en een sociale mix in het aanbod (BRIDGING).

De onderzoeksgroep deelt de ervaring dat er sterk wordt ingezet op de **individuele** advies- en consultatiefunctie voor ouders binnen de opvoedingsondersteuning. Dit zou kunnen impliceren dat ouders individueel verschillende behoeften hebben en dat de adviesfunctie alleen daar een antwoord op biedt. De onderzoeksgroep trekt dit vraagstuk open en gaat uit van de nood aan een even sterke inzet op het **socialiserende** effect dat opvoedingsondersteuning kan bieden.

² Buysse, A. (2008). Opvoedingsondersteuning. Ondersteuning van gezinnen vandaag: een onderzoek. Gent: Universiteit Gent. Vandenbroeck, M., Boonaert, T., Van der Mespel, S. & De Brabandere, K. (2007). Opvoeden in Brussel. Gent: Universiteit Gent.

De onderzoeksgroep gaat hierbij niet uit van één geldende methode om te werken rond ‘sociale steun’ die betekenisvol moet zijn voor alle opvoedingsverantwoordelijken.

2.1.3 Algemene doelstelling

Gent kent een voorgeschiedenis van verschillende, niet altijd op elkaar afgestemde, opvoedingsondersteunende initiatieven rond het versterken van sociale netwerken rond ouders.

De output van een omgevingsanalyse, behoeftanalyse, contextanalyse e.a. zal ons als opvoedingsondersteuners helpen nadenken over opvoedingsondersteuning in onze stad. Dit kan een meerwaarde betekenen voor het **algemeen beleid opvoedingsondersteuning** in de stad Gent, zelfs als er geen extra ontmoetingsplaats komt.

Immers, de onderzoeksgroep wil (i.s.m. het Lokaal Overleg Opvoedingsondersteuning Gent) de initiatieven rond sociale steun binnen de Gentse context versterken.

Vertrekkend vanuit de vaststelling dat vooral gesprekken met andere ouders door ouders worden ervaren als opvoedingsondersteunend kunnen we ons ook de vraag stellen hoe we, binnen bestaande initiatieven die ouders reeds bereiken, de functie van ‘ontmoeten/ sociale steun/ uitwisselen van ervaringen en zorgen over opvoeden van kinderen’ meer kunnen stimuleren.

De achterliggende ideeën en/of praktijk van een ‘**ontmoetingsplaats**’ kan hierbij inspiratie bieden, zeker voor wat betreft de ‘deskundige’ begeleidershouding die de ‘professionelen’ of ‘onthaalmedewerkers’ kunnen opnemen in de uitwerking van ‘**ontmoeting als functie**’, veeleer dan ‘ontmoeting als plaats’.

Verschillende Gentse organisaties willen garanderen dat de gedeelde functie binnen het huidige aanbod sociale steun en ontmoeting **gekend en toegankelijk** is voor alle ouders, ook maatschappelijk kwetsbare ouders. Anderzijds hebben diezelfde organisaties nood aan duiding welke ouders elkaar (willen) ontmoeten, en welke ouders door de mazen van het (sociale steun-)net vallen.

De onderzoeksgroep erkent het belang van de **inbedding van een (nieuw) (aanvullend) opvoedingsondersteunend initiatief**, zoals een ontmoetingsplaats. Dergelijk concept dient echter structureel ingebouwd te worden en kan niet los staan van de lokale context.

Met de formulering van onderstaande **strategische doelstelling** startte het onderzoek: “De behoefte van ouders en hun kinderen tussen 0 en 6 jaar aan sociale steun, gelinkt aan het Gentse aanbod (met haar sterktes en leemtes) sociale steun, in beeld brengen. Met dit inzicht/beeld wordt een voorstel ontwikkeld om het huidige aanbod sociale steun binnen de Gentse context, in relatie tot het concept ontmoetingsplaats, te versterken in de breedte en/of in de diepte.”

2.1.4 Uitvoerende partners

Verschillende organisaties in Gent wilden de krachten bundelen en richtten een onderzoeksgroep op:

- Opvoedingswinkel Gent
- Agentschap Jongerenwelzijn
- de Gentse Inloopteams: De SLOEP, Reddie Teddy, Kind en preventie
- VCOK vzw
- vzw JONG
- Speelcité
- Dienst Kinderopvang Stad Gent

2.2 BEVRAGING AANBOD

2.2.1 Operationele doelstelling

‘Het **perspectief van Gentse organisaties** over hun aanbod ontmoeting en sociale steun voor ouders en kinderen tussen 0 en 6 jaar in kaart brengen.’

2.2.2 Bevroegde organisaties

23 Initiatieven/organisaties die sociale steun faciliteren door ouders intentioneel samen te brengen zodat zij elkaar leren kennen en over de kinderen en opvoeding kunnen praten werden bevroegd over hun ontmoetingsfunctie:

- 3 inloopteams
- 7 spelotheken
- 3 kinderdagverblijven
- 1 STIBO
- 2 brugfiguren
- Intercultureel Netwerk Gent

- Samenlevingsopbouw Gent
- Mammaditi
- Turkish ladies
- Gezinsbond
- La Leche League
- De Kraamkaravaan

2.2.3 Periode

Het onderzoek werd uitgevoerd gedurende 1 schooljaar: tussen september 2011 en september 2012.

2.2.4 Methodologie

23 initiatieven/organisaties werden bevroegd via **individuele interviews** van professionele medewerkers. Volgens een vast stramien werden de medewerkers geïnterviewd over hun ontmoetingsfunctie met betrekking tot volgende categorieën:

- de visie/missie
- beoogde en bereikte doelgroepen
- kerntaken en activiteiten
- de inzet van middelen: personeel, ruimte, infrastructuur, inrichting, materiaal, communicatie en financiële middelen
- betekenisverlening volgens ouders
- betekenisverlening volgens professionelen

2.2.5 Resultaten

De antwoorden van de bevroegde organisaties werden in een 1ste fase gebundeld in een verslag per subsector. In een 2de fase werden daaruit gemeenschappelijke conclusies gebundeld, weergegeven in kansen en aandachtspunten. Deze zijn ten slotte gecategoriseerd volgens de elementen uit het draaiboek, gebaseerd op het project en onderzoek ‘Opvoeden in Brussel’¹.

LOCATIES

In Gent zijn er veel plaatsen met kans tot ontmoeting voor ouders en kinderen. Er is echter geen duidelijk overzicht van de plaatsen en ze zijn fysiek niet duidelijk zichtbaar.

VISIE / DOEL

Sociale steun is geen hoofddoel maar eerder een (neven)doel. Hierdoor staat sociale steun niet altijd expliciet in het actieplan.

Er is nood aan overleg en uitwisseling over visies en doelstellingen m.b.t. sociale steun.

PUBLIEK

Organisaties streven naar een sociale mix in hun publiek.

Hoe meer verschillende moedertalen in de deelnemende groep aanwezig zijn, hoe minder dominante subgroepen er zullen gevormd worden. Meertaligheid vraagt echter wel extra inspanning om onderlinge contacten tussen ouders te stimuleren.

Sociaal kwetsbare ouders nemen vooral deel aan een groepsaanbod, eerder dan een individueel aanbod. Sociaal sterke ouders nemen minder deel aan een groepsaanbod.

Vaders en autochtone kansarmen worden weinig tot niet bereikt.

Een diverse groepssamenstelling vergt extra inspanningen om de groep te behouden.

Specifieke subgroepen zoals 'Roma' vergen specifieke achtergrondkennis.

Een grote groep (12+) is moeilijk werkbaar.

AANBOD

Ontmoeting tussen kinderen en ouders is een opportuniteit voor ouders en kinderen.

Een aanbod met spel(-materiaal) voor kinderen spreekt diverse ouders en kinderen aan.

Een activiteitenaanbod is een goede insteek tot ontmoeting.

Buurtorganisaties stellen materiaal ter beschikking.

Een aanbod voor kinderen leidt tot contacten tussen ouders, zowel moeders als vaders.

Een divers activiteitenaanbod of een aanbod op maat is noodzakelijk om alle ouders te bereiken.

Verplichten tot inschrijving voor activiteiten veroorzaakt drempels voor specifieke doelgroepen.

RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR

Een buitenruimte is een meerwaarde.

Buurtpartners (scholen, buurtcentra, sportcentra...) stellen ruimtes ter beschikking.

Organisaties met aparte onthaal- en speelruimte kunnen gemakkelijk ontmoeting faciliteren.

Experimenteren met afwisselende inrichting van de ruimte is succesvol.

Een beperkte ruimte bemoeilijkt ontmoeting.

De capaciteit van de ruimtes is bij de meeste organisaties ontoereikend.

BEGELEIDING

Bijna alle bevroegde organisaties hebben een grote intentie om ontmoeting te faciliteren.

Er is echter te weinig tijd om sociale steun effectief te faciliteren.

Vrijwilligers zijn sterke gastvrouwen & -heren.

Werken met vrijwilligers vraagt echter extra coaching.

Begeleiders in de ontmoeting moeten streven naar gemeenschappelijke competenties.

Organisaties hebben nood aan professionele omkadering: vorming, opleiding en intervisie.

Divers samengestelde teams hebben positief effect op behoud van de groep ouders.

Een aanpak op maat van kwetsbare groepen komt ook sterke ouders ten goede.

Werken met vertrouwensfiguren verhoogt het risico op klikjesvorming.

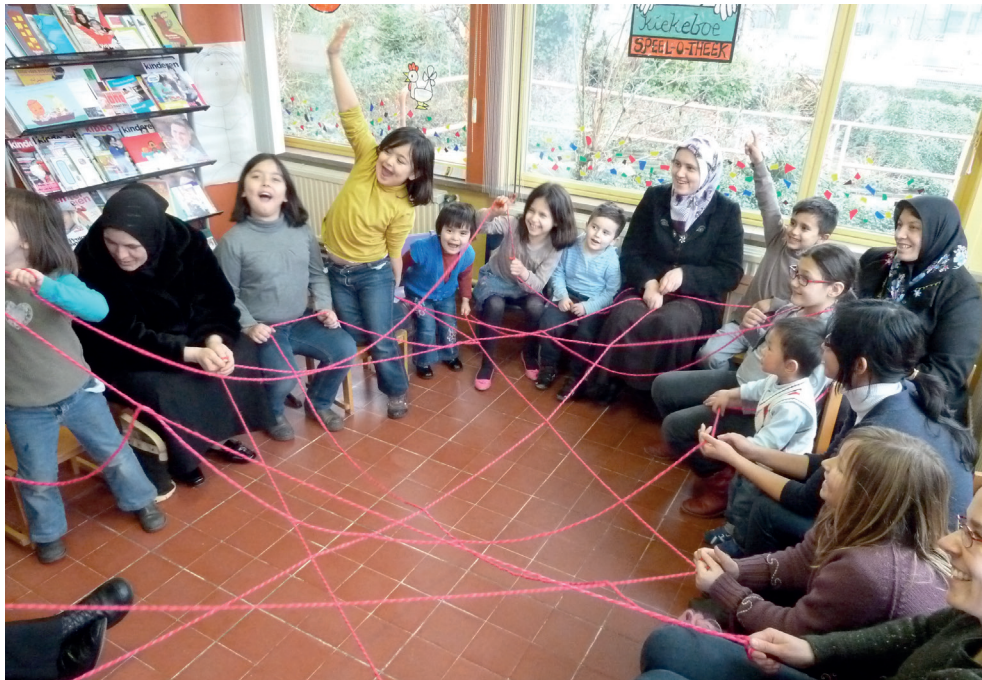

SAMENWERKING

Buurtorganisaties zijn complementair in hun aanbod.

Waar organisaties onder 1 dak zitten, stappen ouders sneller binnen.

Waar organisaties onder 1 dak werken, is de samenwerking intensiever.

PROMO & TOELEIDING

Ouders kennen de organisaties via mond-aan-mond reclame.

Reguliere promokanalen sluiten de meest kwetsbare groepen uit.

³ Mogelijke positieve effecten: ervaringen en tips uitwisselen, uitbouwen van een netwerk, steun, bijsturing opvoedingsaanpak, plaats om te spelen, spelend leren, ventileren, loslaten, rust en ontspanning, doorbreken van isolement, opstappen naar kleuterschool, warmte (letterlijk en figuurlijk), beïnvloeding, samenwerking, activiteiten organiseren ... (thema's: opvoeding, onderwijs en vrije tijd)

⁴ Inhoudelijke activiteiten ouder-kind, infomomenten, cursussen, feest, spel, uitstap, uitwisseling sector cultuur en jeugd, samen dingen doen.

⁵ Te klein, geen onthaalruimte, geen aparte speelruimte, geen creatieve architecturale insteek, geen weloverwogen ruimtelijke indeling.

⁶ Ouders durven aanspreken, luisteren, verbinding leggen, respect, open houding, niet beleren, inzicht in groepsdynamica, geloven in sociale steun ...

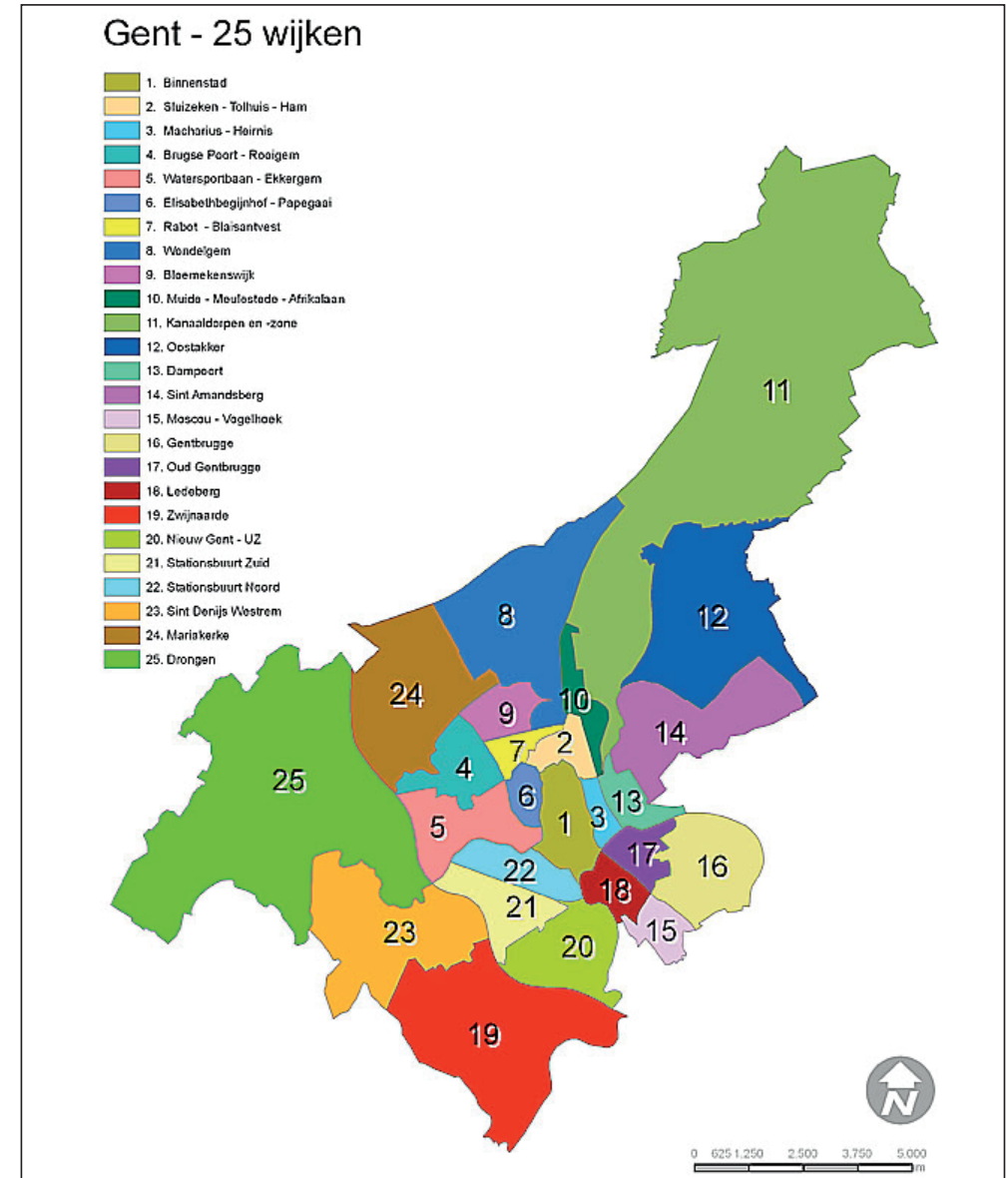
⁷ Cfr. concept en draaiboek 'ontmoetingsplaats' van VCOK vzw

⁸ Onder één dak hoeft niet te betekenen 'allen in hetzelfde gebouw'. Samenwerking kan ook door frequent contact en overleg tussen organisaties.

2.3 BEVRAGING OUDERS

2.3.1 Operationele doelstelling

'Het perspectief van ouders over de diversiteit van het wijk aanbod sociale steun voor ouders met kinderen tussen 0-6 in kaart brengen.'

2.3.2 Bevraagd gebied

Omdat we ervan uitgaan dat ouders vooral opteren voor ontmoetingsactiviteiten in de eigen **wijk**, willen we deze bevraging territoriaal afbakenen door het hanteren van een wijkgerichte focus. Het is echter onmogelijk om alle Gentse wijken te bevragen, waardoor we genoodzaakt zijn een weloverwogen keuze te maken.

Aan de hand van cijfers uit de wijkmonitor screenden we de Gentse wijken op basis van het aantal gezinnen met kinderen tussen 0 en 6 jaar, werkloosheid, aantal éénoudergezinnen en aantal niet-Belgen en inwonersaantallen.

We streven naar een sociale mix in de populatie ouders die we wensen te bevragen. Op basis van bovenstaande criteria, kunnen we concluderen dat de **'Brugse Poort/Malem'** een wijk is waar verschillende kenmerken hoog scoren. We kozen deze buurt om de ouderbevraging uit te voeren.

2.3.3 Periode

Het onderzoek werd uitgevoerd gedurende 1 schooljaar: tussen september 2011 en september 2012.

2.3.4 Methodologie

Via **individuele interviews** aan de hand van een **vragenlijst** werd gepeild naar:

- algemene ontmoeting van andere ouders met jonge kinderen
- ontmoeting gekoppeld aan organisaties: Inloopteam Brugse Poort, Spelothek de Speelvogel, moedergroepen of koffiemomenten, Trafiek vzw en Bij de Vieze Gasten
- behoeften en wensen
- kenmerken van de respondenten

De steekproef van de bevraging betreft **ouders van kinderen tussen 0 en 6 jaar** die in de bevroegde **wijk** wonen. Het leek ons aangewezen om zowel ouders te bevragen die reeds participeren aan het aanbod sociale steun, als ouders die dit (nog) niet doen.

De vragenlijst werd afgenomen bij **100 respondenten** en dit op **24 verschillende locaties**. De verdeling is als volgt:

- Kleuterscholen (5): 29 ouders
- Kinderdagverblijven (2): 27 ouders
- Organisaties met gezinsfocus (3): 15 ouders
- Andere organisaties (5): 8 ouders
- Parken, op straat (6): 15 ouders
- Buurtbewoners via onderzoeksgroepleden (3): 6 ouders

In deze selecte steekproef van ouders is te klein om statistisch de juiste conclusies te kunnen trekken. Bovendien namen slechts 13% mannen deel aan de bevraging. Dit kan een impact hebben op de correlaties waar vooral vrouwen hoog scoren. Daarom zijn het vooral de resultaten uit de kwalitatieve verwerking die betekenis verlenen aan de verdere aanbevelingen.

2.3.5 Resultaten

De resultaten van deze bevraging werden in 1ste fase verwerkt in kwantitatieve conclusies. In een 2de fase bundelden we de bevindingen van ouders in kwalitatieve conclusies volgens 'behoeften tot ontmoeting' en 'wensen'.

KENMERKEN RESPONDENTEN

- Geslacht: 13% mannen en 87% vrouwen
- Gezinssituatie: 15% alleenstaand, 1% co-ouder en 84% twee-oudergezin
- Leeftijd kinderen: 41% heeft kinderen in de leeftijd 0 tot 3 jaar, 23% heeft kinderen met de leeftijd 3 tot 6 jaar en 36% heeft kinderen in beide leeftijdscategorieën (leeftijd 0 tot 6 jaar).
- Taal: 51% spreekt Nederlands met het kind, 49% spreekt een andere taal met het kind. Hierbij gaat het voornamelijk om Turks (17%), Arabisch (15%), Slovaaks (4%) en Ghanees (3%).

AANTAL UREN ALLEEN MET KIND(EREN) PER WEEK

We vroegen de 100 respondenten hoeveel uur per dag ze alleen doorbrengen met hun kind:

- 52% spenderen 0 tot 3 uur alleen met zijn/haar kind(eren).
- 31% spenderen 4 tot 7 uur alleen met zijn/haar kind(eren).
- 17% spenderen meer dan 7 uren alleen met hun kind(eren).

GEVOEL ER ALLEEN VOOR TE STAAN IN DE OPVOEDING

We vroegen de respondenten of ze soms, vaak of nooit het gevoel hebben dat ze er alleen voor staan in de opvoeding van hun kind(eren).

Alle 13 mannen geven aan dat ze dit gevoel nooit hebben.

Van de 87 vrouwen geeft:

- 56.3% aan dat ze dit gevoel **nooit** hebben.
- 25.3% geeft aan dit gevoel soms te hebben.
- 18.4% heeft dit gevoel **vaak**.

BEHOEFTE AAN ONTMOETING

We vroegen de ouders of ze behoefte hebben om nog meer andere ouders van jonge kinderen te ontmoeten en te leren kennen. Hierop antwoordden 58% positief.

ONTMOETINGSHOEVEELHEID EN PLAATSEN

We vroegen de 100 respondenten of ze nooit, soms of vaak samen zitten met andere ouders van jonge kinderen uit de buurt de Brugse Poort. Daarvan gaf:

- 21% aan dat ze dit **nooit** doen.
- 38% aan dat dit **soms** gebeurt.
- 41% aan **vaak** samen te zitten met andere ouders uit de buurt.

KENNIS EN GEBRUIK VAN ORGANISATIES DIE KANSEN BIEDEN TOT ONTMOETING

We vroegen de ouders in een open vraag of ze organisaties kennen in de buurt waar ouders en hun kinderen elkaar kunnen ontmoeten:

- 42% kent **geen enkele** organisatie.
- 31% kent 1 organisatie.
- 14% kent 2 organisaties.
- 10% kent 3 organisaties.
- 3% kent 4 organisaties.

In totaal gaven 58 ouders aan dat ze **minstens 1 organisatie** kennen. Aan deze ouders werd telkens gevraagd of ze ook 'gebruik' maken van de organisatie en of ze er ook praten met andere ouders.

Nadien somden we actoren op waar een ontmoetingskans is. We vroegen de ouders of ze deze organisatie kennen.

Uiteindelijk blijken 87 ouders **toch één of meerdere organisaties** te kennen. Indien zij gebruik maken van de organisaties, vroegen we ook hier of zij ingaan op de ontmoetingskans en er effectief met andere ouders praatten, of niet.

PLAATSEN WAAR OUDERS EN KINDEREN ANDERE OUDERS EN KINDEREN ONTMOETEN

Actoren

School	18%
Speltheek en Trafiek vzw	8%
Bibliotheek	7%
Crèche, kinderopvang	4%
Pre- en postnatale groep	3%
Zwemles, inloopteam, Ouder & Kind (ING vzw)	2%

Vrije plaatsen

Parken (groene vallei-, fonteine-, pierkes-, koker-, boerderijpark, Aldi, wijgezondheidscentra)	47%
Straat, burelen	24%
Vrienden en familie	19%
Thuis	16%
Speeltuin	4%
Pleintjes	2%

REDEN TOT ONTMOETING

We vroegen de ouders **waarom** ze **ontmoetingsplaatsen** of plaatsen met een ontmoetingsfunctie bezoeken. Verschillende ouders gaven meer dan één reden op:

Kinderen kunnen (veilig spelen); uitwisseling ervaring kinderen	37%
Gezelligheid; andere ouders leren kennen, sociaal netwerk	32%
Frisse lucht, uit huis zijn	31%
Tips en info krijgen	23%
Speelgoed / boeken ontlennen	22%
Ontspanning	18%
Koffie, snack	15%
Kinderen leren (van) andere kinderen (kennen)	14%
Ventileren, uitlaatklep	10%
Sociaal culturele activiteiten en cursussen	8%
Motivering en inspiratie opvoeding, oefenen in het opvoeden	5%
Buurt leren kennen	4%
Praktische hulp bij vb. administratie	3%

WENSEN

We vroegen de ouders **wat ze nog graag zouden willen** in de Brugse Poort opdat zij en hun kinderen nog meer andere ouders en andere kinderen zouden kunnen ontmoeten. Van de 100 respondenten waren er 55 die een idee hadden:

Meer veilige speelpleinen (aangepast aan kleine en grote kinderen)	24%
Ruimte voor mogelijkheid tot spel voor kinderen, tegelijkertijd ontspanning ouders	20%
Uitnodigende onthaalplek en babbellokaal (vb. bij K&G); bekendmaking aanbod tot ontmoeting (er is voldoende aanbod, maar niet gekend)	15%
Betaalbare kinderwerking (jonge kinderen) en professionele oppasdienst; grotere ruimtes bij bestaand aanbod	14%
Sociaal culturele activiteiten, uitstappen voor ouders én kinderen	12%
Betere openingsuren bij bestaand aanbod (ook voor werkende); meer groen; meer speelstraten, autovrij	8%
Betaalbare koffiehuisen en aantrekkelijke bars; vuilnis in parken en straatbeeld weg, bewustzijnsacties	7%
Grotere sociale mix in deelnemende ouders (via taal leg je contacten); veilig verkeer tussen parken; aanbod Nederlands via contacten met ouders	6%
Buurt en straatfeesten, picknicks; aangepast speelgoed in consultatiebureaus; infosessies in groep over 'kinderen en opvoeding' (met kinderopvang)	5%
Duidelijk overzicht diensten in de buurt; gemeenschappelijk vervoer van en naar activiteiten; sociale controle in parken (via aanbod voor volwassenen)	3%
Werking voor tienerouders	2%
Jeugdwerkers voor oudere kinderen; organisaties moeten meer buiten hun locaties treden (mobiel concept); een online werkplek voor ouders (vb. ouders van de school); sport, religieuze en culturele voorzieningen; aangepast spelmateriaal voor kinderen met een handicap	1%

“Als ik andere ouders ontmoet, vind ik het leuk om ervaringen te delen: daar put ik motivatie uit.”

“Ik voel me rustig als de kinderen bezig zijn met activiteiten die ze leuk vinden. Dan kan ik meer ontspannen met andere ouders babbelen. En samen lachen.”

“Ik woon in een klein appartement en wil graag met andere mama's naar het park gaan.”

“Er is weinig aanbod voor jonge kinderen onder de 3 jaar.”

“Het drukke verkeer nodigt niet uit om veel op straat te zijn met je kind. En de vuile parken zijn niet veilig voor de kinderen. Er mogen wel meer open ruimtes met groen bij komen.”

“Het is een reden voor mij om buiten te komen: dat mijn kinderen kunnen spelen.”

“Als ik het gevoel zou krijgen dat ook andere ouders in dezelfde situatie zitten, dan zou ik me beter in m'n vel voelen en meer durven participeren aan het groepsgebeuren.”

“Tijdens het schoolfeest geniet ik van de shows van de kinderen en ontmoet ik de ouders van vriendjes van mijn kinderen.”

“Het zou leuk zijn mocht er een volks café zijn met openingsuren die haalbaar zijn voor ouders met jonge kinderen, en voldoende plaats om samen iets te drinken en tegelijkertijd de kinderen te laten spelen.”

“Ik zit vaak alleen thuis en wil graag met andere ouders ideeën uitwisselen.”

“Het is leuk om leeftijdsgenootjes van mijn dochter bezig te zien. Zo kan ik ook zien hoe andere ouders hun kinderen opvoeden.”

“Ik vind het leuk om met ouders in groep eens iets te zien of te weten te komen van de andere culturen in onze buurt. Een divers publiek is altijd leuker en beter om nieuwe dingen bij te leren.”

“Als het slecht weer is (veel in België) zou het leuk zijn om met de jonge kinderen ergens heen kunnen om met hen binnen te spelen. En daar met andere ouders kunnen samen zitten, en iets drinken.”

“Ik zoek een plek waar ook papa's het leuk vinden om te gaan zitten, als ze dat willen.”

“Als kinderen kunnen spelen, komen ouders in contact met elkaar. Ouders organiseren zichzelf.”

“Er is waarschijnlijk veel te doen in de buurt, voor m'n kind en mezelf, maar ik weet het niet zijn.”

Sint-Margrietstraat 4 – 9000 Gent – Tel. 09 233 26 02
E-mail opvoedingswinkel@gent.be – <http://www.gent.be/opvoedingswinkel>

DEPARTEMENT ONDERWIJS EN OPVOEDING